

Regeringens proposition

1982/83: 21

om regional laboratorieverksamhet;

beslutad den 16 september 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en rekonstruktion av AB Svensk laboratorietjänst.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-09-16

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Eliasson, Elmstedt, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om regional laboratorieverksamhet

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade chefen för jordbruksdepartementet i februari 1976 en särskild sakkunnig¹ för att utreda frågan om den regionala laboratorieverksamheten inom livsmedelshygien, veterinärmedicinsk diagnostik, miljövård och angränsande områden. Utredningen, som antog namnet LAB 76, avlämnade i mars 1979 betänkandet (SOU 1979: 3) Regional laboratorieverksamhet. Betänkandet har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas dels utredningens sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 2*.

Jag kommer i det följande att ta upp frågor om inriktning och organisation av AB Svensk laboratorietjänst. Frågor rörande auktorisation behandlas f. n. i kommittén (I 1982: 01) om översyn av lagstiftningen om officiell provning m. m. Dessa frågor får tas upp i senare sammanhang.

2 Föredragandens överväganden

Utredningen om den regionala laboratorieverksamheten (LAB 76) har haft i uppdrag att se över den regionala laboratorieverksamheten inom livsmedelshygien, veterinärmedicinsk diagnostik, miljövård och angränsande områden. Utredningen föreslår att AB Svensk laboratorietjänst (Svelab) skall utgöra basen i den regionala laboratorieverksamheten. Svelab:s ägarstruktur bör genom rekonstruktion ändras så att nuvarande

¹ Landshövdingen Camilla Odhnoff.

ägare, dvs. staten, Lantbrukarnas riksförbund, Kooperativa förbundet och Industrins livsmedelsgrupp, kompletteras med Svenska kommunförbundet. Det allmänna bör enligt LAB 76 förbli huvudintressent i företaget och staten och kommunerna bör ges absolut majoritet.

LAB 76 föreslår vidare att Svelab i samband med rekonstruktion ges ny och vidgad målsättning för verksamheten. Den kemiska kompetensen bör vidgas och resurser bör tillföras för främst miljökontrollen. Företaget bör ha det övergripande ansvaret för den regionala laboratorieverksamheten inom i första hand livsmedelsområdet, veterinärmedicinsk diagnostik och miljökontroll. Det bör vara rikstäckande och ge service till stat, kommun, näringsliv, organisationer och enskilda. En enhetlig taxa bör tillämpas och avgifterna bör ge full kostnadstäckning för verksamheten. LAB 76 konstaterade att några nya laboratorieresurser i stort sett inte erfordras. Snarare gällde det att disponera befintliga resurser så att största möjliga samordningsvinster kunde uppnås.

Flertalet remissinstanser tillstyrker – eller lämnar utan erinran – principen att ett rekonstruerat Svelab skall läggas till grund för organisationen av den framtida regionala laboratorieverksamheten. Från åtskilliga remissinstanser framförs dock samtidigt en osäkerhet om förslaget reella innebörd. Ytterligare uppgifter om hur det nya företaget skall fungera efterfrågades, bl. a. vad avsåg dess verksamhetsområde, ekonomi och finansiering.

Jag delar utredningens och remissinstansernas uppfattning att en rekonstruktion av Svelab behövs för att åstadkomma en mer ändamålsenlig regional laboratorieverksamhet. Dagens laboratorieverksamhet är splittad och drivs i för många och ofta för små enheter. Resurserna är också ojämnt fördelade. Medan man på vissa håll har tillgång till såväl kvantitativt som kvalitativt goda resurser, saknar man på andra håll en ändamålsenlig service. Detta är givetvis allvarligt både för de offentliga organ som i sin tillsyn och kontroll är beroende av laboratorieservice och för de enskilda personer och företag som behöver denna service för sin näringsutövning m. m. För att den offentliga kontrollen vad gäller bl. a. vatten, livsmedel och miljö skall kunna fungera tillfredsställande krävs att samhällets tillsynsorgan har tillgång till kompetent laboratorieservice. Den bör även vara riksomfattande så att förutsättningarna att utöva kontroll blir lika goda över hela landet. Detta innebär inte att Svelab skall ha ensamrätt att bedriva regional laboratorieverksamhet. För att de samlade resurserna skall utnyttjas effektivt är det enligt min mening viktigt att det här finns en konkurrenssituation.

Den tyngst vägande delen i de offentliga kontrolluppgifterna faller på kommunerna. Erfarenheten har visat att många kommuner inte har tillräckliga resurser härför. En förutsättning för att kontrollen skall bli effektiv och ändamålsenlig i alla delar av landet är därför enligt min mening att kommunerna samverkar inom ramen för en rikstäckande laboratorieverk-

samhet. Laboratorierna bör enligt min mening spela en central roll i kontrollen och tjäna som serviceorgan åt hälsovårdsnämnder och länsstyrelser och förse dessa inte endast med analysresultat utan även med rådgivning som underlag för myndigheternas beslut. Laboratorierna bör förfoga över såväl mikrobiologisk och kemisk som veterinärmedicinsk kompetens.

Efter remissbehandlingen av utredningens betänkande kvarstod en del oklarheter rörande de ekonomiska konsekvenserna och det praktiska genomförandet av utredningens förslag. Jag tillkallade därför i juni 1980 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att utreda Svelab:s framtida organisation och verksamhet med utgångspunkt i LAB 76:s förslag och remissyttrandena däröver. Arbetsgruppen fick även i uppdrag att föra förhandlingar med nuvarande delägare och Svenska kommunförbundet om aktieägarsamarbeta i ett rekonstruerat Svelab. Arbetsgruppen har i december 1981 överlämnat en promemoria (Ds Jo 1981: 13) ang. rekonstruktion av AB Svensk laboratorietjänst (Svelab).

Enligt arbetsgruppen skall huvuduppgiften för företaget vara att ge laboratorieservice inom främst områdena livsmedelskontroll, vattenkontroll, veterinärmedicinsk diagnostik och miljökontroll. Även inom andra områden förutses viss service kunna ges, t. ex. inom det lantbrukskemiska. Service beträffande bl. a. provtagning, utvärdering och rådgivning bör också kunna ges. Kunderna är i första hand offentliga organ, dvs. stat och kommun, som inom ramen för den offentliga kontrollen anlitar Svelab. Företaget skall dock även kunna åta sig uppdrag på den privata marknaden, från bl. a. industrin, jordbruket och allmänheten.

Enligt arbetsgruppens beräkningar uppgår omsättningen för den regionala laboratorieverksamheten till totalt ca 70–80 milj. kr. Omsättningen förefaller vara relativt stabil. Hur stor andel som kommer att tillfalla Svelab beror på i vilken takt och i vilka former företaget kan samverka med andra laboratorier.

Svelab bör enligt arbetsgruppen driva så många laboratorier som behövs med hänsyn till intressenternas krav och till vad som är ekonomiskt försvarbart. Arbetsgruppen har bedömt att det bör finnas ett 20-tal regionala laboratorier i landet. Till vart och ett av dessa laboratorier bör en laboratorienämnd knytas. Laboratorierna bör byggas upp genom att vissa befintliga laboratorieresurser samordnas med Svelab. Olika former är här tänkbara. Det bör enligt arbetsgruppen ankomma på Svelab:s styrelse att ta upp erforderliga förhandlingar med berörda parter med sikte på att nå överenskommelser om samverkan.

Svelab bör enligt arbetsgruppen drivas affärsmässigt och dess kostnader bör finansieras genom avgifter för utförda uppdrag. En enhetlig taxa bör fastställas. Varje laboratorium bör i princip vara en självständig resultatenheter. För verksamheten i ett fullt utbyggt Svelab har beräknats ett kapitalbehov på 10–12 milj. kr. Detta skall finansieras via ett aktiekapital på 4 560 000 kr., egen kapitalbildning samt upplåning på den allmänna marknaden.

Jag biträder i huvudsak arbetsgruppens förslag. Den föreslagna rekonstruktionen av Svelab och de övriga åtgärder som arbetsgruppen föreslår Svelab:s styrelse att vidta bör enligt min mening kunna inleda en välbehövlig strukturomvandling av laboratorieverksamheten. På sikt bör arbetet med omorganisation av denna verksamhet kunna leda till en effektiv och ändamålsenlig laboratorieservice.

Efter vissa modifieringar av arbetsgruppens förslag har mellan staten, Svenska kommunförbundet, Lantbrukarnas riksförbund, förening u.p.a., Köttbranschens Service AB och Kooperativa förbundet, ek. för. träffats ett avtal om aktieägarsamarbete i AB Svensk laboratorietjänst. Till protokollet i detta ärende bör fogas konsortialavtal för AB Svensk laboratorietjänst som *bilaga 3*. Avtalet innebär bl. a. en ökning av aktiekapitalet, en ändrad aktiefördelning och att Svenska kommunförbundet går in som aktieägare i bolaget.

Riksdagen bemyndigande år 1969 Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för bildandet av AB Svensk laboratorietjänst som ett halvstatligt bolag med ett aktiekapital om 1 milj. kr. fördelat med 52% på staten och 48% på Sveriges lantbruksförbund med rätt för förbundet att fördela sina aktier. Bolaget startade sin verksamhet år 1970. År 1974 medgav riksdagen att aktiekapitalet genom nyemission ökades med 1 milj. kr. till 2 milj. kr. Aktiekapitalet fördelades sedermera så att staten fortfarande kom att innehå 52%. Lantbrukarnas riksförbund minskade sitt innehav från 48% till 24%, Kooperativa förbundet erhö 12% och Industrins livsmedelsgrupp erhö 12%.

Vid överläggningar har enighet nu uppnåtts om att AB Svensk laboratorietjänst skall ha ett aktiekapital om 4 560 000 kr. fördelat på 4 560 aktier varav staten skall äga 1 560 aktier (34,21%), Svenska kommunförbundet 1 560 aktier (34,21%), Lantbrukarnas riksförbund 720 aktier (15,80%), Kooperativa förbundet 360 aktier (7,89%) och Köttbranschens Service AB 360 aktier (7,89%). Parterna är överens om att kapitalökningen genomförs genom att en nyemission först skall riktas mot kommunförbundet. Övriga parter skall inte tillskjuta nytt kapital. Parterna är vidare överens om att kommunförbundet i Svelab skall sätta in det belopp som motsvarar statens andel i Svelab:s egna kapital per den 30 juni 1982. Rekonstruktionen av Svelab beräknas ske per den 1 januari 1983.

I samband med förhandlingarna har Svenska kommunförbundet framhållit att mervärdeskattelagstiftningen kan ge olika skattebelastning på laboratorietjänster beroende på hur verksamheten är organiserad. Jag har erfarit att chefen för budgetdepartementet avser föreslå att regeringen ger mervärdeskatteutredningen (Fi 1971:05) i uppdrag att närmare analysera tillämpningen av mervärdeskattereglerna för laboratorieverksamhet med anknytning till human- och veterinärmedicin samt livsmedelskontroll, vatten- och miljövård samt att lämna de förslag till ändring av lagstiftningen som analysen kan ge anledning till.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna de allmänna riktlinjer som jag har förordat för en ombildning av och för verksamheten vid AB Svensk laboratorietjänst.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

*Bilaga 1.***Sammanfattning av betänkandet Regional laboratorie-
verksamhet (SOU 1979: 3)****Inledning**

Enligt utredningens direktiv tillsattes LAB 76 för att se över den regionala laboratorieverksamheten inom livsmedelshygien, veterinärmedicinsk diagnostik, miljövård och närbelägna områden. Utredningen betraktar den samlade vattenkontrollen, produktkontrollen, kontrollen av arbetsmiljön samt det lantbrukskemiska analysområdet som närbelägna områden. Av skäl som redovisas i kapitel 3 har emellertid laboratorieresurser för produktkontroll och arbetsmiljöundersökningar ej utretts närmare. Inte heller har behovet av kliniska laboratorieresurser för humanmedicinskt ändamål behandlats.

I utredningens direktiv framhålls att det är angeläget att de åtgärder som samhället vidtar för att trygga en god livsmedelshygien och miljö kan följas upp av en effektiv kontroll, vilken till stor del måste bedrivas vid regionala laboratorier. Vidare sägs att verksamheten vid dessa laboratorier i dag är splittrad och svåröverskådlig och att dessa förhållanden begränsar möjligheterna att bedriva en tillfredsställande kontroll från det allmännas sida.

I kapitel 1 behandlas bl. a. ett antal till utredningen ställda eller överlämnade skrivelser och i förekommande fall utredningens yttrande däröver.

I kapitel 2 refereras följande utredningar: Veterinärväsendeutredningen angående tillkomsten av AB Svensk laboratorietjänst (Svelab), miljökontrollutredningen angående laboratorieresurser för miljö- och produktkontroll, laboratorieutredningen angående samverkan mellan AB Svensk laboratorietjänst och Svenska kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg (KMÅ) samt livsmedelsstadgekommittén angående laboratorieresurser för offentlig livsmedelskontroll.

Nuvarande förhållanden

I kapitel 4 redovisas huvuddragen av gällande lagstiftning och vissa av berörda myndigheter utfärdade bestämmelser inom utredningsområdet. Vidare redogörs för bestämmelser om officiell provning, riksprovplatser och auktoriserade provplatser.

I kapitel 5 redovisas huvudsakligen befintliga auktorisations- och tillsynsformer inom utredningsområdet. Dessutom behandlas ett antal till regeringen ställda skrivelser i hithörande frågor.

– Laboratorieundersökningarna skall utföras till skäligena kostnader för samhället och den enskilde.

- En enhetlig taxa bör tillämpas över hela landet. Taxan skall ge full kostnadstäckning, och varje analyssektor bör i princip bära sin del av totalkostnaderna. För undersökningar, som är av direkt betydelse för folkhälsan och där det inte anses rimligt att den enskilde står för hela undersökningskostnaden, bör samhället träda in och bidra till full kostnadstäckning.
- Verksamheten skall bedrivas så att opartiskhet och objektivitet garanteras.
- Verksamheten skall bedrivas så att uppdragsgivarens integritet bevaras.
- Analyserna bör utföras skyndsamt och resultaten rapporteras omgående i den mån åtgärder erfordras.
- Behovet av laboratorieservice skall tillgodoses i hela landet.

Vidare anges i kapitlet vissa medel för att uppnå de angivna målen för laboratorieverksamheten. LAB 76 föreslår i detta sammanhang bl. a. att riksskatteverket får regeringens uppdrag att se över gällande bestämmelser om mervärdesskatt, med avsikt att erhålla konkurrensneutrala skattebestämmelser på området.

LAB 76 anser att en auktorisation av laboratorier inom utredningsområdet är nödvändig och i första hand skall tillgodose samhällets krav på en kvalitativt godtagbar laboratorieverksamhet. En auktorisation av ett laboratorium för vissa undersökningar är en kompetensförklaring från den ansvariga centrala myndighetens sida och utgör därmed även en form av konsumentgaranti.

Utredningen diskuterar i kapitel 11 fyra alternativa former för hur auktorisationskravet kan tillgodoses. Det förordade alternativet innebär att berörd central myndighet, efter obligatoriskt samråd med övriga auktorisationsmyndigheter, auktoriserar laboratorier inom myndighetens verksamhetsområde. En schablonavgift bör uttagas för att täcka direkta kostnader i samband med auktorisationen.

Den centrala myndigheten bör kunna anvisa regionala och lokala tillsynsmyndigheter de auktoriserade laboratorier (s. k. anvisningslaboratorier), som i första hand skall anlitas i den i lag eller annan författning föreskrivna offentliga tillsynsverksamheten. Med anvisningslaboratorium bör avses auktoriserat laboratorium i vilket stat eller kommun har inflytande.

Beträffande tillsynsfunktionerna föreslår LAB 76 att dessa även fortsättningsvis skall ligga på central nivå och, efter samordning av tillsynsformerna, utövas av de berörda centrala myndigheterna under medverkan av övriga berörda centrallaboratorier inom respektive verksamhetsområde.

I fråga om den offentliga vattenkontrollen föreslår LAB 76 att

- den centrala tillsynen över konsumtionsvatten överförs till statens livsmedelsverk
- begreppet konsumtionsvatten ersätts med begreppet dricksvatten
- livsmedelslagen framgent blir fullt tillämplig på dricksvatten

- ansvaret för vatten i allmän rörledning tillfaller statens livsmedelsverk och statens naturvårdsverk gemensamt
- ansvaret för badvatten (friluftsbassänger och bassängbad) faller på statens naturvårdsverk

I kapitel 6 redogörs för de berörda centrala myndigheternas och centrallaboratoriernas organisation och verksamhet, för den regionala laboratorieverksamhetens inriktning och omfattning inom utredningsområdet samt för de laboratorier som regionalt svarar för verksamheten.

De av utredningen berörda centrala myndigheterna är: lantbruksstyrelsen, socialstyrelsen, statens livsmedelsverk och statens naturvårdsverk samt statens provningsanstalt. Centrallaboratoriefunktioner har förutom livsmedelsverket och naturvårdsverket även den till naturvårdsverket provisoriskt knutna omgivningshygieniska avdelningen samt statens bakteriologiska laboratorium, statens lantbrukskemiska laboratorium och statens veterinärmedicinska anstalt. I kapitlet ingår en kortfattad beskrivning av laboratorieverksamhetens ekonomi m. m. Den sammanlagda analysvolymen inom utredningsområdet beräknas av LAB 76 betinga ett värde av minst 50 milj. kr. Slutligen ges en översiktlig redovisning av verksamheten vid Svelab.

I kapitel 7 redovisas huvuddragen av laboratorieverksamhetens organisation och inriktning i Danmark, Norge och Finland. Beträffande Danmark omnämns särskilt ett förslag om organisation av kontrolllaboratorier och beträffande Norge en nyligen avslutad utredning om samordning av regionala laboratorieresurser för offentlig kontroll.

Utredningens överväganden och förslag

Med regionalt laboratorium avser LAB 76 ett laboratorium med kompetens och utrustning för att utföra laboratorieundersökningar inom två eller flera av ämnesområdena livsmedelskontroll, miljökontroll, konsumtionsvattenkontroll, veterinärmedicinsk diagnostik och lantbrukskemi och som har ett upptagningsområde, som helt eller delvis sammanfaller med vissa administrativa indelningar (t. ex. län).

Av kapitel 8 framgår utredningens syn på den framtida inriktningen och behovet av regional laboratorieverksamhet inom utredningsområdet.

I kapitel 9 behandlas tekniska och ekonomiska aspekter på den framtida regionala laboratorieverksamheten. Från ekonomisk synpunkt utvecklas laboratorietekniken så, att kostnader per prov beräknas bli lägre vid stora laboratorieenheter. LAB 76 har, med hänsyn till bl. a. den stora betydelsen av en lokal samverkan mellan beslutsfattare och laboratorium, eftersträvat en decentraliserad laboratoriestruktur som, totalt sett, kan ge en bättre ekonomi. LAB 76 bedömer vidare att arbetet vid laboratorierna inte nämnvärt kommer att öka eftersom en betydande del av framför allt de kemiska analyserna kommer att utföras med automatiserad analysutredning. Ge-

nom att nya analysmetoder kommer till användning ökar kravet på fastställda bedömningsnormer.

I kapitel 10 anger utredningen följande mål för laboratorieverksamheten:

- Kvaliteten i laboratorieundersökningarna skall vara god, vilket bl. a. innebär att resultaten av analyser och andra undersökningar måste vara riktiga och kunna upprepas.
- den kemiska sektionen vid naturvårdsverkets omgivningshygieniska avdelning (OHA) i huvudsak bör överföras till antingen statens naturvårdsverks forsknings- och undersökningsavdelning eller till statens livsmedelsverks undersökningsavdelning
- vattenundersökningar skall utföras vid laboratorium som auktoriserats av både statens livsmedelsverk och statens naturvårdsverk
- taxan (1968: 618) för vissa vattenundersökningar enligt hälsovårdsstadgan ("högsttaxan") i överensstämmelse med riksrevisionsverkets förslag upphör att gälla den 1 juli 1979.

LAB 76 har ingående diskuterat organisationen av den regionala laboratorieverksamheten. I kapitel 12 redovisas jämte nuvarande förhållanden tre alternativ:

- Alternativ 1: Rekonstruerat Svelab.
- Alternativ 2: Länslaboratorier.
- Alternativ 3: Ett rikstäckande laboratorieföretag med ensamrätt.

Utredningens ställningstagande i organisationsfrågan baseras på den principiella uppfattningen att endast ett riksföretag, där samhället har det huvudsakliga inflytandet, på sikt kan förena kraven på opartiskhet, effektivitet och kvalitet i verksamheten. LAB 76 förordar, av skäl som redovisas i kapitlet, att alternativ 1 – rekonstruerat Svelab – läggs till grund för den framtida organisationen av den regionala laboratorieverksamheten. Den föreslagna laboratorieorganisationen i kombination med länsvisa (regionala) laboratorienämnder och med föreslagen auktorisation av laboratorierna bör enligt LAB 76 uppfylla samhällets krav på denna verksamhet.

LAB 76 föreslår vidare att Svenska kommunförbundet ingår som intressent i Svelab samt att Svelab ges en delvis ny och vidgad målsättning för verksamheten.

LAB 76:s förslag innebär att vissa kommunala och privata laboratorier efter förhandlingar successivt kan överföras till Svelab och att andra samarbetsformer kan utvecklas med exempelvis vissa speciallaboratorier. Svelab måste därför ges ekonomiska resurser för att kunna medverka till att en sådan strukturrationalisering kommer till stånd.

I kapitel 13 ger LAB 76 sina synpunkter på hur utredningens förslag kan genomföras.

I kapitel 14 ges en översikt av de ändringar i gällande författningar etc. som erfordras för att utredningens intentioner och förslag skall kunna förverkligas.

LAB 76:s förslag att utredningens organisationsalternativ 1 – rekon-

struerat Svelab – läggs till grund för statsmakternas beslut, kommer på sikt att medföra förändringar för en rad olika laboratorier, såväl privata som kommunala och statliga. Konsekvenserna för vissa av dessa laboratorier redovisas i kapitel 15. I kapitlet ger LAB 76 bl. a. förslag till målsättning för det föreslagna riksföretaget. LAB 76 föreslår vidare att ett principbeslut fattas om nedläggning av statens lantbrukskemiska laboratoriums filial i Röbbäcksdalen och att statens jordbruksnämnd får i uppdrag att utreda behovet av den provningsverksamhet som bedrivs vid Svenska kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg (KMÄ).

Den kompetens som finns i privata konsultföretag bör enligt utredningen även fortsättningsvis kunna utnyttjas även inom ramen för myndigheternas kontrollverksamhet, genom att berörda centrala eller regionala tillsynsmyndigheter ges möjlighet att föreskriva att vissa specialundersökningar kan få utföras även vid icke-offentliga laboratorier.

Utredningens förslag om auktorisation av laboratorier ställer ökade krav på centrallaboratorierna, men bedöms kunna genomföras i huvudsak inom ramen för tillgängliga resurser.

*Bilaga 2***Sammanställning av remissyttranden över betänkandet regional laboratorieverksamhet (SOU 1979: 3)****1 Inledning**

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av socialstyrelsen, statens bakteriologiska laboratorium, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, statskontoret, riksrevisionsverket, lantbruksstyrelsen, statens livsmedelsverk, statens jordbruksnämnd, statens naturvårdsverk, arbetskyddsstyrelsen, statens provningsanstalt, statens lantbrukskemiska laboratorium, styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges utsädesförening, svenska kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg, institutet för vatten- och luftvårdsforskning, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Kalmar, Karlshamns, Kiruna, Malmö, Norrköpings, Skellefteå, Stockholms, Strömstads, Sundsvalls, Umeå, Uppsala, Växjö, Ystads, Örebro och Östersunds kommuner, miljöskyddsutredningen, utredningen om företagshälsovården och den yrkesmedicinska verksamheten, Centralorganisationen SACO/SR, Hushållningssällskapens förbund, hushållningssällskapen i Gotlands, Kristianstads och Skaraborgs län, Industrins miljöanalys AB, Kooperativa förbundet, Landsorganisationen i Sverige, Landstingsförbundet, Lantbrukarnas riksförbund, Limnologiska institutionen vid Uppsala universitet, Riksförbundet för allmän hälsovård, Svenska kommunförbundet, Svenska konsultföreningen, AB Svensk laboratorietjänst (Svelab), Sveriges industriförbund, Tjänstemännens centralorganisation och VIAK AB.

2 Organisation av regional laboratorieverksamhet

Utredningens förslag om en rekonstruktion av Svelab och att Svenska kommunförbundet bör ingå som intressent i Svelab tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget och framhåller att kommunerna även i framtiden torde förbli laboratoriernas största uppdragsgivare och anser att organisationsfrågan är en fråga mer för kommunförbundet än för staten.

Även *livsmedelsverket* tillstyrker förslaget och förutsätter därvid att kommunsidan kommer att enrollera sig i Svelab.

Ett antal remissinstanser har förordat utredningens förslag om länslaboratorier, däribland *statens bakteriologiska laboratorium* och några av länsstyrelserna. Huvuddelen av länsstyrelserna tillstyrker dock att Svelab rekonstrueras. Remissvaren från kommunerna är splittrade, flertalet förordar emellertid en rekonstruktion av Svelab. *Svenska kommunförbundet* anser att det av utredningen förordade alternativet i princip kan accepteras i nuvarande fortfarande ganska svåröverblickbara situation så att det kan skapas förutsättningar för uppbyggande av en rikstäckande laboratorieservice, som även fyller nutida krav på opartiskhet och kvalitet. *Statskontoret* tillstyrker utredningens förslag beträffande Svelab, men anser att någon kontinuerlig planering av laboratorieverksamheten genom de av utredningen föreslagna länsvisa laboratorienämnderna inte torde erfordras. Från flera håll, bl. a. från *Kooperativa förbundet* och *Svelab*, har anförts att utredningen behöver kompletteras med en marknadsanalys och en kommunalekonomisk bedömning för att belysa de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag.

Några remissinstanser har i likhet med *Sveriges lantbruksuniversitet* och *livsmedelsverket* betonat att en tidsplan borde fastställas för genomförande av den föreslagna omorganisationen.

Riksrevisionsverket anser att det finns alltför många oklarheter i den av utredningen föreslagna organisationen för att den skall kunna accepteras.

Bilaga 3

Konsortialavtal

Mellan staten, Svenska Kommunförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Köttbranschens Service AB och Kooperativa Förbundet (KF), träffas följande avtal om aktieägarsamarbete i AB Svensk laboratorietjänst (Svelab).

§ 1*Uppgift*

Svelabs huvuduppgift skall vara att mot ersättning ge laboratorieservice inom områdena livsmedelskontroll, vattenkontroll, veterinärmedicinsk diagnostik och miljökontroll. Viss laboratorieservice bör också kunna ges inom andra områden, t. ex. det lantbrukskemiska. Företaget skall kunna utföra kemiska, bakteriologiska, parasitologiska och patologisk-anatomiska undersökningar.

Svelab får utöver den verksamhet som angetts ovan, mot särskild ersättning bedriva bl. a. provtagning, utvärdering och rådgivning inom ramen för sitt verksamhetsområde. Staten skall genom sina centrallaboratoriefunktioner vid främst statens livsmedelsverk, statens naturvårdsverk, statens lantbrukskemiska laboratorium och statens veterinärmedicinska anstalt stödja Svelab.

Svelab skall byggas upp successivt för att på sikt bli rikstäckande och driva laboratorieverksamhet vid ett med hänsyn till intressenternas krav och vad som är ekonomiskt försvarbart erforderligt antal laboratorier.

§ 2*Aktiekapital m. m.*

Svelab skall tills vidare ha ett aktiekapital av 4 560 000 kr. fördelat på 4 560 aktier å vardera 1 000 kr. För beslut om ändring av aktiekapitalet fordras enighet mellan parterna.

Aktierna skall ägas på följande sätt:

<i>Ägare</i>	<i>Antal aktier</i>	<i>Ägarandel (% avrundat)</i>
– staten	1 560	34
– kommunförbundet	1 560	34
– LRF	720	16
– Köttbranschens service AB	360	8
– KF	360	8

§ 3*Organisation*

Ledningen av Svelabs verksamhet skall utövas av dess styrelse och verkställande direktör.

För varje laboratorium skall i princip inrättas en laboratorienämnd med uppgift att medverka i planeringen av laboratorieverksamheten. Nämnden skall vara rådgivande och bör bestå av, förutom laboratoriets föreståndare,

en representant för närmast berört länsförbund inom LRF, en representant för närmast berörd länsavdelning inom kommunförbundet och en representant för närmast berörd länsstyrelse. Det förutsätts att parterna i samförstånd kan ansluta representanter för andra intressenter till viss nämnd.

§ 4

Ekonomi

Verksamheten skall vila på affärsmässig grund och dess kostnader finansieras via avgifter för utförda uppdrag.

Det ankommer på Svelabs styrelse att upprätta en enhetlig taxa för verksamheten.

Varje laboratorium skall vara en självständig resultatenhet. Laboratorium som uppvisar permanent underskott skall omorganiseras, finansieras i särskild ordning eller avvecklas. Överskott vid andra laboratorier eller fonder som byggts upp av andra laboratorier och för deras räkning skall därvid ej tas i anspråk.

§ 5

Finansiering

För finansiering av nödvändiga investeringar för Svelabs verksamhet, för bestridande av organisations- och driftskostnader under bolagets uppbyggnadsskede och för säkerställande av erforderligt rörelsekapital under den fortsatta verksamheten förutses ett behov av kapital utöver vad som genom betalning av tecknade aktier tillskjutes av parterna komma att föreligga. Svelab skall eftersträva att, i den mån kapitalbehovet inte kan täckas genom intern kapitalbildning, täcka sådant kapitalbehov genom upplåning på den allmänna marknaden.

Om Svelabs egna tillgångar icke förslår såsom säkerhet för dess lån skall parterna om nödvändigt teckna borgen såsom för egen skuld, varvid varje part alltid skall svara för så stor del av de totala borgensåtagandena som motsvarar hans andel av det totala antalet aktier. De sammanlagda borgensåtagandena får icke överstiga halva aktiekapitalet.

§ 6

Bolagsordning

Bolagets bolagsordning skall ha den lydelse som framgår av bilaga 1.

§ 7

Styrelse

Bolagets styrelse skall bestå av 10 ledamöter jämte lika många suppleanter.

Staten och kommunförbundet nominerar vardera tre (3) ledamöter och tre (3) suppleanter. LRF nominerar två (2) ledamöter och två (2) suppleanter. Köttbranschens service AB och KF nominerar vardera en (1) ledamot och en (1) suppleant.

Suppleanterna skall vara personliga.

Styrelsen utser inom sig ordförande.

§ 8

Revisorer

Tre revisorer jämte samma antal suppleanter skall årligen väljas på ordinarie bolagsstämma. Minst en ordinarie revisor och en av suppleanterna skall vara auktoriserad revisor.

§ 9

Enighet vid vissa beslut

I frågor av för Svelab stor principiell betydelse eller ekonomisk omfattning förutsättes enighet mellan delägarna vid beslut på bolagsstämma respektive i styrelsen. Exempel på nu angivna frågor är:

- a Ändring av bolagsordningen
- b Ändring av bolagets aktiekapital
- c Vinstutdelning
- d Väsentlig utvidgning av bolagets verksamhet
- e Investering av väsentlig betydelse för Svelab
- f Borgensåtaganden

§ 10

Beslut i styrelsen

I övriga frågor fattas beslut med enkel majoritet. Vid lika röstetal har ordförande utslagsröst.

§ 11

Utövande av rösträtt

Delägarna förbinder sig att å bolagsstämma och i styrelse utöva sin rösträtt i enlighet med detta avtal.

§ 12

Beslutsförhet

Styrelsen är beslutsför endast om minst hälften av de av stämman valda styrelseledamöterna är närvarande.

§ 13

Förköp

Utöver de förpliktelser som bestämmelserna i bolagsordningen om hembud m. m. ålägger delägarna som aktieägare i bolaget, åtar sig delägarna gentemot varandra att, därest delägare skulle önska sälja aktiepost i bolaget, icke anta anbud därpå förrän samliga andra delägare haft tillfälle att efter förhandling ta ställning till huruvida de önskar förvärva aktierna ifråga. Aktieposten skall därvid fördelas mellan delägarna i första hand i förhållande till deras inbördes aktieinnehav, i andra hand på sätt de sig emellan överenskommer. Vid förhandling, som nyss sagts, är säljande delägare skyldig att uppge eventuell spekulant. Skulle icke övriga delägare inom 60 dagar efter därom gjord förfrågan förklara sig villiga att förvärva aktieposten i dess helhet, är säljande delägare fri att anta anbud därpå av

annan, varvid bolagsordningens bestämmelser om hembudsskyldighet likväl skall gälla.

Sker försäljning, är den säljande delägaren pliktig att tillse, att vid genomförandet av försäljningen köparen på alla exemplaren av detta avtal tecknar följande förbindelse:

”Sedan vi från förvärvat aktier i, biträder vi härmed detta avtal för dessa aktier och förbinder oss således att fullgöra de förpliktelser, som enligt avtalet åvilar säljaren för samma aktier.”

Har överlåtelse skett till annan än meddelägare och har meddelägare icke skriftligen godtagit förvärvaren i överlåtarens ställe, är säljande delägare ansvarig för att ny ägare av hans aktier fullgör sina förpliktelser enligt detta avtal och att varken övriga delägare eller bolaget tillskyndas skada eller förlust i följd av aktieöverlåtelsen.

§ 14

Central administration

Kostnader för Svelabs centrala administration skall årsvis påföras respektive laboratorium i förhållande till deras intäkter under den period som den till fördelning aktuella kostnaden avser.

§ 15

Ikraftträdande och upphörande

Detta konsortialavtal har träffats under förbehåll av regeringens godkännande.

Detta avtal gäller för en tid av fem år fr. o. m. 1983-01-01. Om det inte sagts upp senast två år före 1988-01-01, förlängs avtalet med ett år i sänder och med två år uppsägningstid. Uppsägningen skall vara skriftlig.

§ 16

Oförutsedda händelser

Skulle på grund av oförutsedda händelser förutsättningarna för detta avtal väsentligen rubbas, skall på delägares begäran förhandling om skälig jämkning av avtalet upptas.

§ 17

Skriftlighet vid ändringar

Ändringar i och tillägg till detta avtal får endast ske skriftligen.

§ 18

Skiljedom

Twist angående tillkomsten, tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skall avgöras enligt lagen om skiljemän. Avser en eller flera av parterna att påkalla skiljeförfarande, skall de snarast skriftligen meddela övriga parter detta med förfrågan om dessa vill inträda såsom parter i skiljeförfarandet. De som påkallat skiljeförfarandet och de som efter meddelande inträder häri som parter skall gemensamt utse skiljeman. Kan de inte enas om skiljeman utses denne på begäran av Stockholms Handelskammare. Skilje-

dom som meddelats enligt denna paragraf är, i den mån den kan påverka andra parter rätt än de som varit parter i förfarandet, förbindande även för dem.

Detta avtal har upprättats i fem original, varav parterna tager var sitt.

Stockholm den 6 september 1982

För staten

Svenska Kommunförbundet

Lantbrukarnas Riksförbund
förening upa

Köttbranschens Service AB

Kooperativa Förbundet
ek. för.

Detta avtal godkänns och biträds till alla delar

Stockholm den 6 september 1982

Köttbranschens Riksförbund